

УДК 378.37.01 : 343.82 (477)

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Дармограй П. В.

Інститут кримінально-виконавчої служби, Україна, Київ

У статті з урахуванням вимог до офіцерів пенітенціарної служби, специфіки їх професійної діяльності та результатів аналізу наукової літератури представлено основні умови формування їх професійної компетентності, зокрема щодо організації професійної підготовки на основі компетентнісного підходу з урахуванням особливостей управлінської службової діяльності офіцера пенітенціарної служби; конструювання змісту професійної підготовки на основі системи професійних, правових та гуманістичних ціннісних пріоритетів; відпрацювання комунікативних професійних умінь та навичок дій майбутніх офіцерів пенітенціарної служби у повсякденних і конфліктних ситуаціях, а також активізації самостійної роботи курсантів під час планових занять та самостійної підготовки. З'ясовано, що при організації роботи з формування професійної компетентності у майбутніх офіцерів пенітенціарної служби важливо використовувати структурно-функціональну модель, яка охоплює цільовий, змістовний, організаційно-діяльнісний та оціночно-результативний блоки.

Ключові слова: офіцер пенітенціарної служби, професійна компетентність, компетентнісний підхід, педагогічні умови.

Дармограй П. В. Педагогические условия формирования профессиональной компетентности у будущих офицеров Государственной пенитенциарной службы Украины в процессе профессиональной подготовки / Институт уголовно-исполнительной службы, Киев.

В статье с учетом требований к офицерам пенитенциарной службы, специфики их профессиональной деятельности и результатов анализа научной литературы представлена основные условия формирования их профессиональной компетентности, в частности относительно организации профессиональной подготовки на основе компетентностного подхода с учетом особенностей управленческой служебной деятельности офицера пенитенциарной службы; конструирования содержания профессиональной подготовки на основе системы профессиональных, правовых и гуманистических ценностных приоритетов; формирования коммуникативных профессиональных умений и навыков действий в повседневных и конфликтных ситуациях, а также активизации самостоятельной работы курсантов во время плановых занятий и самостоятельной подготовки. Выяснено, что при организации работы по формированию профессиональной компетентности у будущих офицеров

пенитенціарної служби необхідно використовувати структурно-функціональну модель, яка охоплює цільовий, змістовий, організаційно-діяльний та оціночно-результативний блоки.

Ключевые слова: офіцер пенитенціарної служби, професійна компетентність, компетентнісний підхід, педагогічні умови.

Darmogray P. V. Pedagogical conditions of formation of professional competence of future officers of the State Penitentiary Service of Ukraine in the process of professional training / Institute of Penal Service (the city of Kyiv), Ukraine. Researcher of Institute of Penal Service.

The article, taking into consideration the requirements to the officers of the penitentiary service, the specifics of their professional activities and results of the analysis of scientific literature presents basic conditions of professional competence formation, particularly with regard to professional training through competence-based approach allowing for the administrative officers' performance, the prison service; designing training content on the basis of professional, legal and humanistic value priorities; working out professional communicative abilities and skills of future penal service officers in everyday life and conflict situations, as well as enhancing students' independent work during scheduled classes and individual training. It has been determined that while organizing the work on formation of professional competence of future officers of the penitentiary service it is important to use structural and functional model that involves targeting, informative, organizational, evaluation and activity efficient units.

Keywords: officer of the penitentiary service, professional competence, competence approach, pedagogical conditions.

Вступ. У наш час поліпшення кадрового забезпечення органів кримінально-виконавчої системи визначено одним із основних напрямів її реформування реформи пенитенціарної системи в Україні. Відповідно до цього на сьогодні створено окремі освітні установи для підготовки фахівців для кримінально-виконавчих органів. Особливо слід зазначити, що пенитенціарна система України до цього ніколи не мала своїх вищих і середніх навчальних закладів. 17 березня 2011 року за розпорядженням Кабінету міністрів України № 201 та спільного наказу Голови Державної пенитенціарної служби було створено Інститут кримінально-виконавчої служби.

Визначення педагогічних умов формування професійної компетентності представників пенитенціарної служби дозволить краще організувати їх професійну підготовку та сприяти подальшому професійному становленню в установах виконання покарань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наш час дослідники пропонують різні педагогічні умови формування у майбутніх фахівців професійної компетентності. Зокрема на думку Ю. Гагаріна, формування готовності начальників загонів виправних установ до виховної роботи із

засудженими буде ефективним за умов використання практико-орієнтованої моделі формування готовності начальників загонів до виховної роботи із засудженими, блоково-модульного змісту програми формування готовності начальників загонів до виховної роботи із засудженими та ін. Важливе значення, як зазначає Ю. Гагарін, має також відповідна система методів і прийомів, що сприяють формуванню в курсантів умінь і навичок педагогічного спілкування й конструктивного стилю взаємин із засудженими, а також використання активних форм навчання, зокрема проблемних лекцій і семінарів, дискусій, круглих столів, рольових і ділових ігор, тренінгів, науково-практичних конференцій, занять в умовах природнього полігону з вирішенням практичних завдань, моделювання й аналізу педагогічних ситуацій [2, с. 9–10].

Як зазначає О. Коровкін, для підвищення ефективності формування професійної компетентності курсантів МВС слід застосовувати андрагогічний підхід, здійснювати поетапну організацію навчальної діяльності курсантів, урахувати їх індивідуально-психологічні особливості; впроваджувати в освітній процес сучасні інформаційні технології; використовувати методики педагогічної взаємодії учасників педагогічного процесу [7, с. 10].

Дослідниця Н. Логінова для формування професійно-правової компетентності пропонує передбачити поглиблення правових знань майбутніх фахівців, зокрема про основні принципи, норми та інститути права, формування у них соціально-правової активності та внутрішньої переконаності в необхідності дотримання правових норм, виховання відповідальності, відчуття власної гідності, дисциплінованості [9, с. 8].

На думку Є. Левіна, формування готовності майбутніх офіцерів органів внутрішніх справ до професійної діяльності буде успішним, якщо впроваджувати в освітній процес військового вузу особистісно орієнтовані педагогічні технології, інтегративний спецкурс, а також забезпечити практико-орієнтовану спрямованість формування готовності майбутніх офіцерів до професійної діяльності [8, с. 7].

Учений О. Євсюков педагогічними умовами, які сприяють формуванню професійної компетентності майбутніх офіцерів у процесі навчальної діяльності, називає усвідомлення курсантами значущості та сутності професійної компетентності, а також включення їх у навчальну діяльність на основі компетентнісної моделі [4, с. 61].

Загалом учені пропонують при формуванні професійної компетентності майбутніх фахівців звертати увагу на різні складові цього утворення, зокрема мотиваційну, когнітивну, діяльнісну, а також урахувати особливості професійної діяльності, чітко продумати систему методів, прийомів та форм роботи, звертаючи увагу на необхідність її практичної спрямованості.

Метою статті є визначення педагогічних умов та моделі формування професійної компетентності офіцерів Державної пенітенціарної служби України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Власне формування професійної компетентності ми розглядаємо як цілеспрямований і організований педагогічний вплив на курсантів щодо позитивної зміни їх здатностей ефективно застосовувати в практичній діяльності необхідні професійні знання, уміння і навички, а також особистісних якостей, що дозволяють ефективно виконувати завдання професійної діяльності відповідно до посадового призначення. Структура цього процесу охоплює цілі та завдання, суб'єктів і об'єктів, закономірності та принципи, протиріччя, методи, форми, варіації передбачуваного результату. Сутністю формування професійної компетентності в курсантів є освоєння досвіду, необхідного для ефективного виконання завдань професійної діяльності в установах виконання покарань.

У свою чергу умова педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх офіцерів пенітенціарної служби – це специфічна система, яка відповідає дидактичним закономірностям і принципам та містить комплекс засобів і методів формування професійної компетентності, різноманітні психологічні й організаційно-методичні процедури, необхідні для формування в майбутніх офіцерів пенітенціарної служби високого рівня професійної компетентності.

При визначенні педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх офіцерів пенітенціарної служби було враховано дослідження представників компетентнісного підходу (В. Байденко, Е. Зеєр, І. Зимня, О. Овчарук, Л. Парашенко, О. Пометун, О. Савченко, А. Хуторської та ін.) про те, що у цій справі важливо в першу чергу орієнтуватися на результат освіти і, відповідно до цього, здійснювати добір змісту освіти та організації освітнього процесу. Зокрема С. Трубачова звертає увагу на необхідність забезпечення поступовості впровадження компетентнісного підходу. Для цього дослідниця пропонує враховувати вимоги до фахівця, пріоритетні компетентності, які потрібно формувати, а вже потім визначати основні змістові лінії, розробляти навчальну та методичну літературу [6, с. 54].

У цьому контексті О. Пометун звертає увагу на необхідність при формуванні компетентності визначення достатньої кількості пов'язаних між собою об'єктів, зокрема найбільш важливих знань, умінь, навичок і способів діяльності. Дослідниця вважає, що такі своєрідні освітні стандарти з окремих предметів дозволять забезпечити комплексність змісту освіти «в аспекті внеску у формування компетентності» [6, с. 20]. Учений В. Байденко також вважає, що для впровадження компетентнісного підходу важливо насамперед враховувати освітні результати, тобто конкретні досягнення майбутніх фахівців, виражені у знаннях, уміннях, навичках, здатностях [1, с. 13]. При цьому В. Байденко підкреслює, що конкретні компетентнісні

моделі майбутніх фахівців залежать від специфіки та профілю навчального закладу [1, с. 45].

На основі цього при визначенні необхідних освітніх результатів відповідно до вимог компетентнісного підходу ми врахували особливості професійної діяльності офіцерів пенітенціарної служби, зокрема положення про те, що професійна діяльність офіцера пенітенціарної служби має поліфункціональний характер. Офіцери установ виконання покарань вирішують цілий комплекс різнорівневих завдань, безпосередньо здійснюють управління усім життям і діяльністю підпорядкованих підрозділів і ув'язнених. Офіцер пенітенціарної служби виконує кримінально-виконавчу, соціально-педагогічну діяльність, організовує трудову діяльність засуджених, а також проводить оперативно-розшукові заходи. Сукупність цих видів діяльності можна розглядати як цілісну систему взаємозалежних видів діяльності, що має яскраво виражений управлінський характер та забезпечує належний рівень організації повсякденної діяльності установи виконання покарань.

Окрім того, офіцери пенітенціарної служби повинні уміти вирішувати професійні завдання в різноманітних, стандартних та екстраординарних умовах. Діяльність офіцера пенітенціарної служби передбачає постійне розв'язання безперервного ланцюга професійних та педагогічних завдань, що стосуються організації роботи пенітенціарної установи й виховання ув'язнених та ін. Він повинен, швидко зорієнтувавшись у ситуації, яка часто містить елементи невизначеності, враховуючи різноманітні обставини й відносини між людьми, вибрати єдино правильне рішення з кількох можливих варіантів.

Отже, виконання завдань професійної діяльності в пенітенціарних установах потребує від офіцерів уміння орієнтуватися й приймати рішення в складних стандартних та екстраординарних ситуаціях. У цьому контексті для підготовки майбутніх офіцерів до професійної діяльності важливе значення має навчання їх універсальних прийомів, способів, алгоритмів професійної діяльності, тобто загального «механізму» правозастосовчої, розумової, психічної діяльності, які в сукупності дозволять виконати конкретні професійні завдання. З огляду на це *першою педагогічною умовою формування у майбутніх офіцерів пенітенціарної служби професійної компетентності можна визначити організацію професійної підготовки на основі компетентнісного підходу з урахуванням особливостей управлінської службової діяльності офіцера пенітенціарної служби.*

Щодо наступної педагогічної умови слід вказати на позицію представників діяльнісного підходу (Б. Ананьєв, Л. Виготський, М. Дяченко, О. Леонтєв, С. Рубінштейн та ін.) про те, що першочерговою ланкою при формуванні умінь та навичок є надання суб'єктам навчання необхідних знань. Зокрема, на думку М. Дьяченка, Л. Кандиловича та В. Пономаренка, для формування у майбутніх фахівців готовності до професійної діяльності важливо сформувати у них систему знань і уявлень

про умови й зміст професійних завдань, наочно й вербально ознайомити їх з ситуаціями майбутньої професійної діяльності, а вже потім на основі цього відпрацювати необхідні навички і вміння через організацію навчально-професійної діяльності, вправ і тренувань [3].

На значення знань вказують також Є. Шиянов та І. Котова. Як підкреслюють вчені, динаміка розвитку особистості йде від пізнання реальних предметів і явищ до їх відображення в поняттях, тобто від предметних дій до мисленневих операцій і вже на основі цього до вирішення різноманітних конкретних завдань та ситуацій освітнього і соціального характеру. Це стає можливим, підкреслюють вчені, якщо суб'єкт навчання оволодіє уміннями оперувати знаннями і поняттями [14, с. 11].

Представники юридичної психології, зокрема В. Васильєв, В. Коновалова, Ю. Чуфаровський щодо цього підкреслюють, що формула «щоб уміти – треба знати» точно передає співвідношення знань і вмінь правоохоронця. Учені вважають, що уміння – це знання в їхньому практичному застосуванні, тобто це набута людиною здатність цілеспрямовано й творчо користуватися своїми спеціальними знаннями в діяльності.

Окрім того, для нас також важливою була думка представників компетентнісного підходу (В. Байденко, Е. Зеєр, І. Зимня, О. Овчарук, Л. Паращенко, О. Пометун, О. Савченко, А. Хуторської та ін.) про те, що при формуванні професійної компетентності важливо враховувати не тільки предметну професійну діяльність фахівця, але й інші аспекти формування особистості фахівця, зокрема його професійний світогляд, адаптаційні здатності, інноваційне мислення, комунікативність та ін.

На значення ціннісної основи діяльності правоохоронця вказують Є. Левін, С. Сливка та Ю. Гагарін. Зокрема Є. Левін підкреслює, що професійна діяльність офіцера органів внутрішніх справ відрізняється високим ступенем соціальної відповідальності, консервативності ціннісних орієнтацій, суворою регламентацією умов. У такому професійному середовищі значно зростає роль соціально обумовлених характеристик і умов діяльності, тому, на думку вченого, освоєння професії офіцера правоохоронця – це не тільки здатність ефективно виконувати службові обов'язки, але й прийняття майбутнім офіцером відповідного способу життя, напряму думок, системи норм і цінностей [8, с. 38].

Учений С. Сливка зазначає, що ефективність діяльності юриста зумовлюють передусім духовні чинники, постійне пізнання самого себе, розвиток духовних засад службової діяльності, тому духовна культура не тільки бажана, а й дуже потрібна юристові для здійснення професійних обов'язків. Підґрунтям правової діяльності, підкреслює учений, є гуманістичний світогляд, тобто процес духовність і людяність [12, с. 147–151].

У свою чергу Ю. Гагарін звертає увагу на важливість світоглядної готовності офіцерів до роботи із засудженими. Дослідник зазначає, що територія виправної установи є у філософському розумінні – ареною боротьби світоглядів (суспільного й злочинного), тому що у свідомості засуджених є серйозні протиріччя між загальнолюдськими цінностями, ідеалами й злочинними установками. Для подолання у засуджених цих протиріч між цінностями, ідеалами й оцінкою реальності, незадоволеністю своїм становищем у соціально-економічній і духовній сферах, а також для вирішення різних проблем, розуміння поточної ситуації як етапу розвитку, кризи або розпаду офіцери пенітенціарної установи повинні мати усвідомлену громадянську позицію, соціальний світогляд, позитивний погляд на життєві процеси і явища. Окрім всього, це допоможе їм протистояти деструктивному впливу середовища, бути значимим і цікавим для засуджених, бачити перспективи їх подальшого життя, зміцнювати у них внутрішній духовний стержень, розуміти своє місце у світі й долати життєві труднощі [2, с. 106–107].

З урахуванням цього можна стверджувати, що формування професійної компетентності майбутніх офіцерів пенітенціарної служби повинно передбачати не тільки засвоєння курсантами комплексу спеціальних і правових знань, що стосуються їх посадових обов'язків, але й усвідомлення своєї відповідальності за прийняті рішення, прийняття цінностей і орієнтирів гуманістичного світогляду, розуміння загальних законів і принципів світобудови, свого місця у світі. У цьому контексті велике значення мають гуманітарні дисципліни, що дозволяють розвивати у майбутніх офіцерів пенітенціарної служби системне бачення категорій вини та покарання, розуміння вибору життєвої стратегії та вироблення загального алгоритму впливу на особистість.

З урахуванням цього, а також компонентного складу професійної компетентності майбутніх офіцерів пенітенціарної служби, наступною педагогічною умовою формування цієї важливої властивості ми виокремлюємо конструювання змісту професійної підготовки на основі системи професійних, правових та гуманістичних ціннісних пріоритетів.

Далі слід зазначити, що представники компетентнісного підходу акцентують увагу на діяльній основі компетентності, підкреслюючи, що вона охоплює не тільки сукупність взаємозалежних особистісних якостей (ціннісно-значеннєві орієнтації, знання, уміння, навички), але й здатність їх використовувати у конкретній ситуації, для виконання завдань діяльності. У цьому контексті С. Рубінштейн зазначає, що особистість і її психічні якості формуються насамперед у діяльності. На думку вченого, для формування і розвитку особистісних психічних властивостей важливе значення має діяльність, спрямована безпосередньо на вирішення життєвих завдань. Він підкреслює, що трудова діяльність – це «завжди виконання певного завдання; весь хід діяльності має бути підпорядкований досягненню необхідного результату» [10, с. 474].

Окрім того, ми також враховували, що у діяльності офіцера пенітенціарної служби важливе значення мають комунікативні навички. На необхідність формування у персоналу пенітенціарних установ зазначених умінь і навичок вказує багато дослідників. Зокрема Е. Койл [15], З. Сміт [15] звертають увагу на необхідність переходу у наш час від режимної до «динамічної безпеки», на уміння персоналу розпізнавати ознаки назріваючого конфлікту чи загострення конфліктної ситуації і вживання комунікативних засобів його попередження і вирішення.

Значення комунікативних умінь і навичок, сформованість відповідного стилю взаємин із засудженими, обумовлені також тим, що для вирішення професійних завдань офіцер пенітенціарної установи постійно спілкується з іншими людьми: колегами, співробітниками інших служб, представниками громадських організацій, засудженими, їх родичами, іншими громадянами. У кожній такій ситуації офіцер має уміти налагодити конструктивний контакт зі співрозмовником. Окрім того, він повинен уміти здійснювати необхідний індивідуально-виховний вплив на засуджених у процесі індивідуально-виховної роботи.

Комунікативні уміння і навички необхідні офіцеру для встановлення потрібного стилю взаємодії із засудженими. Як зазначає С. Клименко, між представниками пенітенціарних органів й засудженими можуть такі взаємини: позитивні, не зовсім позитивні, пасивно-позитивні, приховано негативні, відкрито негативні, панібратські, нейтральні, наступально агресивні [5, с. 12]. На думку вченого, саме стиль відносин між суб'єктом і об'єктом впливу, тобто між офіцером пенітенціарної установи і засудженим, визначає динаміку процесу виправлення.

Як правило, офіцер для налагодження ефективної діяльності пенітенціарної установи повинен не тільки віддавати накази, але й часто пояснювати, доводити, переконувати. Він повинен уміти належним чином використовувати мовні та мовленнєві засоби при управлінні персоналом, основні засоби переконливого управлінського впливу. Досконале володіння словом для офіцера пенітенціарної служби має бути сильним інструментом думки і переконання, умовою ефективного управлінського впливу, свідченням справжнього авторитету.

Загалом можна стверджувати, що учені першочергового значення у формуванні особистості фахівця надають діяльності, розглядаючи її насамперед як вирішення різних видів завдань. З урахуванням цього, а також зважаючи на компонентний склад професійної компетентності майбутніх офіцерів пенітенціарної служби, ми визначаємо наступною педагогічною умовою формування професійної компетентності майбутніх офіцерів пенітенціарної служби відпрацювання комунікативних професійних умінь та навичок дій у повсякденних та конфліктних ситуаціях.

При визначенні четвертої педагогічної умови також було враховано особливості професійної діяльності офіцерів пенітенціарної служби, зокрема положення про те, що для їх професійної компетентності найважливіше

значення мають ті здатності, які значимі для конкретної предметної діяльності, а також ті, які стосуються загального рівня особистісного розвитку, в тому числі й готовність самостійно підвищувати рівень своєї професійної компетентності.

На значення самостійності вказують багато вчених. Так, наприклад, В. Сухомлинський зазначав: «Щоденно, на кожному занятті учень повинен щось добувати власними зусиллями. Це не тільки правило дидактики сучасної школи, а й важлива умова виховання колективу. Напруження зусиль, переживання радості відкриття є найнеобхідніша передумова того, щоб бажання з кожним новим періодом розумового розвитку не згасало, не послаблювалось, а наростало, поглиблювалось. Якщо вихователю пощастило досягти невпинного наростання бажання знати, колектив дивиться на думання як на працю, старанність у навчанні стає інтелектуальною працьовитістю, дисциплінованістю думки» [13, с. 491]. В. Сухомлинський підкреслює, що «творчі здібності особливо бурхливо розвиваються, коли інтелектуальні багатства людина добуває самостійно, з власної ініціативи» [13, с. 493].

Окремо слід вказати на думку вчених, які вивчали питання удосконалення професійної підготовки представників правоохоронних органів. Зокрема В. Синьов, критично оцінюючи кадрове забезпечення правоохоронних органів із позицій їхньої психолого-педагогічної умілості, звертає увагу на те, що головне завдання вищої школи полягає в тому, щоб навчити курсанта вчитися, враховуючи при цьому його особистість, індивідуальність. Вчений підкреслює, що викладач повинен не радити, що, як і коли робити, а показати альтернативу вибору, як її знайти, навчити власне процесу пошуку. В. Синьов робить висновок, що за таких умов курсант, спираючись на знання та особистий досвід, зможе в подальшому оптимально вибрати і планувати свої дії [11]. Саме в процесі самостійної навчальної роботи у майбутнього фахівця формуються вміння й навички міркувати над змістом своєї галузі знання, здатність більш ефективно вирішувати завдання професійної діяльності.

Як бачимо, таку форму навчання, як самостійна робота, вчені трактують як одну з найважливіших: у самостійній роботі майбутні фахівці набувають навичок раціонально застосовувати прийоми і методи розумової праці, що сприяє розвитку їх мислення та загалом особистісному та професійному самовдосконаленню. Належний рівень організації самостійної роботи курсантів дозволяє розвивати їх самостійність, ініціативність, активність, упевненість у собі, актуалізувати їхній особистісний і професійний потенціал, створювати умови для самовираження й самовдосконалення.

Загалом урахування особливостей професійної діяльності офіцерів пенітенціарної служби, напрацювань учених та вивчення думок експертів дозволяють вказати на важливість ще однієї педагогічної умови формування їх професійної компетентності: активізацію самостійної роботи під час планових занять та самостійної підготовки.

Окрім визначення необхідних педагогічних умов, для професійної компетентності у майбутніх офіцерів пенітенціарної служби було розроблено відповідну модель. Моделювання у наш час є важливою категорією теорії пізнання: ідею моделювання використовують різні методи наукового дослідження, зокрема теоретичні (знакові, абстрактні моделі) та експериментальні (предметні моделі). Моделювання передбачає відтворення характеристик необхідного об'єкта на іншому, спеціально створеному для цього об'єкті, який є його моделлю. По суті, модель дозволяє співвіднести теоретичні уявлення про об'єкт та емпіричні знання про нього через виділення компонентів процесу або явища та визначення взаємозв'язків, взаємозалежності між ними.

Модель формування професійної компетентності майбутніх офіцерів пенітенціарної служби є системою, що охоплює мету й завдання, методологічну основу (принципи функціонування), умови перебігу технологічного процесу, зміст роботи, механізми взаємодії, прийоми й способи досягнення мети та результат. За характером відтворених сторін оригіналу ця модель є структурно-функціональною, так як вона імітує спосіб поведінки (функцію) оригіналу та враховує структуру власне професійної компетентності. Структурними блоками моделі є блок цільовий блок, індивідуально-професійний блок, змістово-діяльнісний блок, блок компонентів професійної компетентності та організаційно-структурного забезпечення.

Висновки. Основними умовами формування професійної компетентності майбутніх офіцерів пенітенціарної служби є такі: організація професійної підготовки на основі компетентнісного підходу з урахуванням особливостей управлінської службової діяльності офіцера пенітенціарної служби; конструювання змісту професійної підготовки на основі системи професійних, правових та гуманістичних ціннісних пріоритетів; відпрацювання комунікативних професійних умінь та навичок дій майбутніх офіцерів пенітенціарної служби у повсякденних і конфліктних ситуаціях; активізація самостійної роботи курсантів під час планових занять та самостійної підготовки. При організації роботи з формування професійної компетентності у майбутніх офіцерів пенітенціарної служби важливо використовувати структурно-функціональну модель, яка охоплює цільовий, змістовий, організаційно-діяльнісний та оціночно-результативний блоки.

Перспективами подальших наукових розвідок є визначення результатів експериментального дослідження з формування професійної компетентності у майбутніх офіцерів Державної пенітенціарної служби України у процесі їх фахової підготовки.

Література:

1. Байденко В. И. Выявление состава компетенций выпускников вузов как необходимый этап проектирования ГОС ВПО нового поколения: метод.

- Пособие / В. И. Байденко. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2006. – 72 с.*
2. Гагарин Ю. В. *Формирование готовности сотрудников исправительных учреждений к воспитательной работе с осужденными (на примере начальников отрядов): дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Гагарин Юрий Владимирович. – Казань, 2010. – 205 с.*
3. Дьяченко М. И. *Готовность к деятельности в напряженных ситуациях: психологический аспект / М. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович, В. А. Пономаренко. – М.: Изд-во «Университет», 1985. – 206 с.*
4. Євсюков О. Ф. *Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх офіцерів у навчальному процесі вищого військового навчального закладу: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Євсюков Олександр Феліксівич. – Харків, 2006. – 170 с.*
5. Клименко С. К. *Этика взаимоотношений между сотрудниками ИТУ и осужденными / С. К. Клименко. – М.: Академия МВД СССР, 1985. – 110 с.*
6. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: К.І.С., 2004. – 112 с.*
7. Коровкин А. Ю. *Формирование профессиональной компетентности у курсантов учебных заведений МВД России: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Коровкин Алексей Юрьевич. – М., 2011. – 183 с.*
8. Левин Е. М. *Педагогические условия формирования готовности будущих офицеров внутренних войск к профессиональной деятельности: дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Левин Евгений Михайлович. – Новосибирск, 2011. – 241 с.*
9. Логінова Н. М. *Формування професійно-правової компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Н. М. Логінова. – Хмельницький, 2011. – 20 с.*
10. Рубинштейн Л. С. *Основы общей психологии / Л. С. Рубинштейн. – СПб.: Питер, 2001. – 720 с.*
11. Синев В. Н. *Педагогика сотрудничества в индивидуальной воспитательной работе в ИТУ / В. Н. Синев: сб. научн. трудов «Совершенствование воспитательной деятельности органов, исполняющих наказание». – Рязань: РВГИ МВД РФ, 1992. – С. 7–19.*
12. Сливка С. С. *Юридична деонтологія: підручник / С. С. Сливка. – Вид. 3-тє, перероб. і доп. – К.: Атіка, 2006. – 296 с.*
13. Сухомлинський В. О. *Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості / В. О. Сухомлинський // Вибр. твори: в 5 т. – К.: Рад. шк, 1976. – Т. 1. – 654 с.*
14. Шиянов Е. Н. *Развитие личности в обучении: учеб. пособие для студентов пед. вузов / Е. Н. Шиянов, И. Б. Котова. – М.: Академия, 2000. – 288 с.*

15. Coyle A. *The international regulation of punishment* / A. Coyle, Z. Smith // *Punishment and Society*. – № 2, PART 3. – 2000. – P. 259–262.

References:

1. Baydenko V. Y. *Vuyavlenye sostava kompetentsyy vypusknykov vuzov kak neobkhodymyy etap proektyrovannya HOS VPO novoho pokolenyya: metod. Posobye* / V. Y. Baydenko. – M. : Yssledovatel'skiy tsentr problem kachestva podgotovky spetsyalystov, 2006. – 72 s.
2. Naharyn Yu. V. *Formyrovanye hotovnosti sotrudnykov uspravitel'nykh uchrezhdenyy k vospytatel'noy rabote s osuzhdennyymi (na prymerе nachal'nykov otryadov): dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.01* / Naharyn Yuryy Vladymyrovych. – Kazan', 2010. – 205 c.
3. D'yachenko M. Y. *Hotovnost' k deyatelnosti v napryazhennykh sytuatsyyakh: psikhologicheskyy aspekt* / M. Y. D'yachenko, L. A. Kandybovych, V. A. Ponomarenko. – M.: Ydz-vo «Unyversytet», 1985. – 206 s.
4. Yevsyukov O. F. *Pedahohichni umovy formuvannya profesiynoyi kompetentnosti maybutnikh ofitseriv u navchal'nomu protsesi vyshchoho viys'kovoho navchal'noho zakladu: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04* / Yevsyukov Oleksandr Feliksovych. – Kharkiv, 2006. – 170 s.
5. Klymenko S. K. *Etyka vzaymootnoshenny mezhdu sotrudnykamy YTU y osuzhdennyymi* / S. K. Klymenko. – M.: Akademyya MVD SSSR, 1985. – 110 s.
6. *Kompetentnisniy pidkhid u suchasniy osviti: svitovyy dosvid ta ukrayins'ki perspektyvy: Biblioteka z osvith'oyi polityky / pid zah. red. O. V. Ovcharuk.* – K.: K.I.S., 2004. – 112 s.
7. Korovkyn A. Yu. *Formyrovanye professyonal'noy kompetentnosti u kursantov uchebnykh zavedenyy MVD Rossyy: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.08* / Korovkyn Aleksey Yur'evych. – M., 2011. – 183 s.
8. Levyn E. M. *Pedahohicheskyye uslovyya formyrovannya hotovnosti budushchyykh ofytserov vnutrennykh voysk k professyonal'noy deyatelnosti: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.08* / Levyn Evhenyy Mykhaylovych. – Novosybyrsk, 2011. – 241 c.
9. Lohinova N. M. *Formuvannya profesiyno-pravovoyi kompetentnosti maybutnikh ofitseriv-trykordonnykiv: avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ped. nauk: spets. 13.00.04 «Teoriya i metodyka profesiynoyi osvity»* / N. M. Lohinova. – Khmel'nyts'kiy, 2011. – 20 s.
10. Rubynshteyn L. S. *Osnovu obshchey psikhologyy* / L. S. Rubynshteyn. – SPb.: Pyter, 2001. – 720 s.
11. Synev V. N. *Pedahohyka sotrudnychestva v yndyvydual'noy vospytatel'noy rabote v YTU* / V. N. Synev: sb. nauchn. trudov «Sovershenstvovanye vospytatel'noy deyatelnosti orhanov, yspolnyayushchyykh nakazanye». – Ryazan': RVHY MVD RF, 1992. – S. 7–19.
12. Slyvka S. S. *Yurydychna deontolohiya: pidruchnyk* / S. S. Slyvka. – Vyd. 3-tye, pererob. i dop. – K.: Atika, 2006. – 296 s.

13. Sukhomlyns'kyy V. O. *Problemy vykhovannya vsebichno rozvynenoyi osobystosti* / V. O. Sukhomlyns'kyy // *Vybr. tvory: v 5 t.* – K.: Rad. shk, 1976. – T. 1. – 654 s.
14. Shyyanov E. N. *Razvytye lychnosty v obuchenyy: ucheb. posobye dlya studentov ped. vuzov* / E. N. Shyyanov, Y. B. Kotova. – M.: Akademyya, 2000. – 288 s.
15. Coyle A. *The international regulation of punishment* / A. Coyle, Z. Smith // *Punishment and Society*. – № 2, PART 3. – 2000. – P. 259–262.